

บทที่ 5

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์โครงสร้างของปัญญาสชาดกฉบับล้านนา 2. วิเคราะห์คุณค่าที่ปรากฏในปัญญาสชาดกฉบับล้านนา และ 3. นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนนิทานชาดก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจุดประสงค์การเรียนรู้ในรายวิชาการวรรณกรรมท้องถิ่น (ท.035) โดยผู้วิจัยได้กำหนดข้อมูลและขอบเขตในการศึกษาคือ ปัญญาสชาดกฉบับล้านนาทำการปริวรรตโดยคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในเล่มประกอบด้วยนิทานชาดกจำนวน 56 เรื่อง โดยผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดแนวทางการเรียนการสอนคือ 1. การวิเคราะห์โครงสร้างของนิทาน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามทฤษฎีเชิงโครงสร้างของ วลาดิมีร์ พรอปป์ (Vladimir Propp) นักคติชนวิทยาชาวรัสเซีย และ 2. การวิเคราะห์คุณค่าของเรื่อง ซึ่งก็ได้แก่ การวิเคราะห์แนวคิดดั้งเดิม แนวคิดทางพุทธศาสนา และแนวคิดในการผสมผสานระหว่างแนวคิดดั้งเดิมกับแนวคิดทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในเนื้อหาของปัญญาสชาดกฉบับล้านนา ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญญาสชาดกฉบับล้านนาสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ 3 ส่วน ดังนี้

1. อภิปรายผลการวิเคราะห์โครงสร้างของปัญญาสชาดกฉบับล้านนา

จากการวิเคราะห์พบว่านิทานเพียง 48 เรื่องจากจำนวน 56 เรื่อง เท่านั้นที่สามารถนำมาวิเคราะห์หาโครงสร้างของนิทานได้ โดยโครงสร้างของนิทานในปัญญาสชาดกฉบับล้านนาสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทดังนี้คือ

1. โครงสร้างนิทานธรรมดาแท้ ๆ
2. โครงสร้างนิทานธรรมดาที่มีเนื้อหาคล้ายกับนิทานพื้นบ้านและนิทาน

จักร ๆ วงศ์ ๆ

โดยโครงสร้างนิทานธรรมดาแท้ ๆ นั้นสามารถจำแนกได้เป็นอีก 2 ประเภทย่อย ๆ คือ โครงสร้างนิทานธรรมดาแท้ ๆ ที่ไม่ปรากฏพฤติกรรมของตัวโกง และโครงสร้างนิทานธรรมดาแท้ ๆ

ที่ปรากฏพฤติกรรมของตัวโง (A) ซึ่งจากผลการศึกษาวิเคราะห์พบว่า ในโครงสร้างของนิทาน
 ธรรมะแท้ๆ ทั้งที่ไม่ปรากฏพฤติกรรมของตัวโงและทั้งที่ปรากฏพฤติกรรมของตัวโง (A) นั้นมี
 ลักษณะที่เหมือนกัน คือ มีโครงสร้างนิทานที่เรียบง่าย การดำเนินเรื่องมีจุดเน้นที่การบำเพ็ญทาน
 บารมี (ท) ของพระโพธิสัตว์เป็นหลัก ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะร่วมกันของนิทานทั้ง 2 แบบ แต่ในชั้น
 ของรายละเอียด พบว่าในโครงของนิทานทั้ง 2 แบบ ยังมีข้อแตกต่างเฉพาะบางประการ คือ เรื่อง
 ของชนวนหรือมูลเหตุในการบำเพ็ญทานบารมีของพระโพธิสัตว์ โดยในโครงสร้างนิทานธรรมะที่
 ไม่ปรากฏพฤติกรรมของตัวโง พบว่าการบำเพ็ญทานบารมีของพระโพธิสัตว์ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้น
 จากความตั้งใจของตัวพระโพธิสัตว์เอง แต่บางครั้งการบำเพ็ญทานก็อาจจะเกิดขึ้นจากสาเหตุอื่นได้
 อาทิ ความตายของพ่อกับแม่ (β^2) เป็นต้น ส่วนโครงสร้างของนิทานธรรมะแท้ ๆ ที่ปรากฏ
 พฤติกรรมของตัวโง (A) นั้น พบว่าการบำเพ็ญทานบารมีของพระโพธิสัตว์ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นได้
 จากการกระทำหรือพฤติกรรมของตัวโง (A) เป็นหลัก โดยตัวโงอาจกระทำต่อพระโพธิสัตว์
 โดยตรงหรือไม่ก็ได้ แต่พฤติกรรมของตัวโงที่กระทำในแต่ละครั้งนั้นจะมีผลต่อการบำเพ็ญทาน
 บารมีของพระโพธิสัตว์เสมอ ทั้งนี้พบว่า การบำเพ็ญทานบารมี (ท) พระโพธิสัตว์มีความ
 หลากหลายมากกว่าในโครงสร้างของนิทานธรรมะที่มีเนื้อหาคล้ายกับนิทานพื้นบ้านและนิทานจักร
 วงศ์ ๆ สังเกตได้จากพฤติกรรมการบำเพ็ญทาน (ท) ที่ปรากฏในโครงสร้างของนิทานโดยพบว่าใน
 โครงสร้างของนิทานธรรมะที่มีเนื้อหาคล้ายกับนิทานพื้นบ้านและนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ จะปรากฏ
 เพียงพฤติกรรม (τ^1) ซึ่งหมายถึงการบริจาคทรัพย์สินของมีค่าต่าง ๆ เท่านั้น ส่วนโครงสร้างของ
 นิทานธรรมะทั้งที่ปรากฏและไม่ปรากฏพฤติกรรมของตัวโง (A) นั้น การบำเพ็ญทานของพระ
 โพธิสัตว์จะมีตั้งแต่ (τ^1 τ^2 τ^3 และ τ^4) ตามลำดับ ซึ่งก็หมายถึง การบริจาคทรัพย์สมบัติสิ่งของ
 บุตร ภรรยา หรือแม้กระทั่งอวัยวะหรือชีวิตของตนเอง ซึ่งก็น่าจะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่านิทานที่
 โครงสร้างเป็นนิทานธรรมะแท้ ๆ นั้นมุ่งเน้นที่การบำเพ็ญทานของพระโพธิสัตว์เป็นสำคัญ

ส่วนโครงสร้างของนิทานธรรมะที่มีเนื้อหาคล้ายกับนิทานพื้นบ้านและนิทาน
 จักร ๆ วงศ์ ๆ นั้น พบว่าในโครงสร้างของนิทานมีพฤติกรรมที่หลากหลายและซับซ้อนมากกว่าใน
 โครงสร้างของนิทานประเภทแรกมีการผจญภัยของพระโพธิสัตว์ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเริ่มตั้งแต่
 การเดินทางออกจากบ้าน ($\uparrow$) ซึ่งการผจญภัยนั้นก็มีการต่อสู้ (H-I) การทดสอบความสามารถ
 (M-N) การได้ของวิเศษ (F) การพลัดพรากจากคนรัก (ค) ต้องผ่านอุปสรรคมากมายจนได้พบกัน
 อีกครั้ง (ง) ส่วนการบำเพ็ญทานบารมี (ท) นั้น โดยส่วนใหญ่จะปรากฏหรือกล่าวถึงในตอนท้าย
 เรื่องซึ่งก็เป็นการกล่าวถึงหลังจากการผจญภัยของพระโพธิสัตว์ได้สิ้นสุดลง ซึ่งการบำเพ็ญทาน
 บารมีนั้นโดยมากจะเป็นเพียงการบริจาคทรัพย์ (τ^1) ตามที่ได้อธิบายมาแล้วเท่านั้น ซึ่งก็เป็นการ
 แสดงให้เห็นนิทานที่มีโครงสร้างเป็นนิทานธรรมะแท้ ๆ นั้นมุ่งเน้นที่จะนำเสนอหรือเผยแพร่

แนวคิดเรื่องการบำเพ็ญทานมากกว่านิทานที่มีโครงสร้างและเนื้อหาคล้ายกับนิทานพื้นบ้านหรือนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ

และเมื่อนำโครงสร้างนิทานธรรมะแท้ ๆ ทั้งที่ปรากฏและไม่ปรากฏพฤติกรรมของตัวโกง (A) และโครงสร้างของนิทานธรรมะที่มีเนื้อหาคล้ายกับนิทานพื้นบ้านและนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ มารวมแล้วก็จะพบว่าพฤติกรรมที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างหลักของนิทานในปัญญสาชดกฉบับล้านนามากที่สุดก็คือพฤติกรรมการบำเพ็ญทาน (ท) โดยพฤติกรรมดังกล่าวจะปรากฏอยู่ในโครงสร้างของนิทานทั้ง 3 ตอนคือ ตอนต้นเรื่อง กลางเรื่อง และท้ายเรื่อง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวผู้วิจัยพบว่าไม่มีปรากฏอยู่ในโครงสร้างของนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ ตามที่ พิชญาณี เชิงศิริ (2542) ได้ทำการศึกษาไว้ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมการบำเพ็ญทานหรือทานบารมี (ท) นั้นเป็นพฤติกรรมหลักและพฤติกรรมเฉพาะของปัญญสาชดกฉบับล้านนากี่ว่าได้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ วีรวัฒน์ อินทรพร (2544 : 177) ที่กล่าวสรุปไว้ในการศึกษา นิทานเชิงใหม่ ปณาสชาดกว่าพฤติกรรมการบำเพ็ญทาน (ท) นั้นเป็นพฤติกรรมเฉพาะและเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความ เป็นนิทานชาดกที่ไว้ได้

อีกประเด็นหนึ่งที่ปรากฏในโครงสร้างหลักของนิทานและควรพิจารณาถึง ก็คือพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกับนิทานพื้นบ้านหรือนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ ทั้งนี้เพราะเมื่อนำโครงสร้างของนิทานทั้ง 3 แบบรวมกันแล้วจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมบางอย่างที่มีความคล้ายคลึงกับพฤติกรรมในโครงสร้างของนิทานพื้นบ้านหรือนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ ของไทย อาทิ พฤติกรรมการต่อสู้ (H-I) พฤติกรรมของตัวโกง (A) นั้นกลับถูกปรับเปลี่ยนและลดทอนบทบาทลงไปมาก ซึ่งดังที่เคยกล่าวมาแล้วว่าพฤติกรรมของตัวโกงนั้นโดยมากได้ถูกปรับเปลี่ยนบทบาทให้กลายเป็นสาเหตุหรือต้นเหตุในการบำเพ็ญทานของพระโพธิสัตว์ ซึ่งจากประเด็นนี้เองอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมของตัวละครในปัญญสาชดกฉบับล้านนานั้นได้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการปรับเปลี่ยนนิทานทางโลกให้กลายเป็นนิทานทางธรรม โดยเฉพาะเมื่อมีการเพิ่มพฤติกรรมทางพุทธศาสนาลงไป อาทิ พฤติกรรมการอุทกโทษ (U) พฤติกรรมการได้ขึ้นสวรรค์ (W^0) ลงไปนั้น ยิ่งเป็นสิ่งที่สามารถยืนยันถึงข้อสรุปดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ วีรวัฒน์ อินทรพร (2544 : 178) ที่กล่าวไว้ในบทสรุปการวิเคราะห์โครงสร้างของนิทานเชิงใหม่ ปณาสชาดกว่าพฤติกรรมบางอย่างที่คล้ายคลึงกับพฤติกรรมของนิทานพื้นบ้านและนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ ที่ถูกลดทอนความสำคัญลงไปในนั้นได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการปรับเปลี่ยนนิทานชาวบ้านให้กลายเป็นนิทานชาดกของผู้มีพินัย

อนึ่งนอกจากพฤติกรรมต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วผู้วิจัยยังพบว่าในโครงสร้างของปัญญาสหาคณบับล้านนายังปรากฏพฤติกรรมการแสดงปัญญา (ป) และพฤติกรรมการแสดงธรรม (ธ) โดยพฤติกรรมทั้งสองนี้พบว่าไม่มีปรากฏในโครงสร้างของนิทานพื้นบ้านหรือนิทานจักรๆ วงศ์ๆ และโครงสร้างของนิทานเชียงใหม่ปณณาสที่ พิชญาณี เจริญศิริ .(2542). และ วีรวัฒน์ อินทรพร .(2544). ได้เคยวิเคราะห์ไว้แต่อย่างใดดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าทั้งพฤติกรรมการแสดงปัญญา (ป) และพฤติกรรมการแสดงธรรม (ธ) นั้นเป็นพฤติกรรมเฉพาะของปัญญาสหาคณบับล้านนาที่หาได้

และในประเด็นสุดท้ายนอกจากจะมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่องของกระบวนการปรับเปลี่ยนนิทานชาวบ้านให้เป็นนิทานชาวดแล้วผู้วิจัยยังมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับวีรวัฒน์ ที่ว่า การศึกษาโครงสร้างของนิทานเชียงใหม่ปณณาสหาคณบับล้านนาก็ทำให้มองเห็นลักษณะของวรรณกรรมประเภทนิทานชาวดได้เด่นชัดยิ่งขึ้น สามารถนำโครงสร้างที่ได้ไปอธิบายความเป็นนิทานชาวดได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ทั้งนี้เมื่อเพราะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโครงสร้างของปัญญาสหาคณบับล้านนาตามทฤษฎีเชิงโครงสร้างของพรอพพ์แล้วก็สามารถทำการสรุปได้ว่าการศึกษารูปแบบของนิทานในปัญญาสหาคณบับล้านนานั้นทำให้มองเห็นลักษณะเฉพาะของปัญญาสหาคณบับล้านนาซึ่งเป็นวรรณกรรมพุทธศาสนาของล้านนาได้เด่นชัดยิ่งขึ้นทำให้สามารถอธิบายได้ว่านิทานทั้ง 56 เรื่องในปัญญาสหาคณบับล้านนานั้นมีโครงสร้างและมีการดำเนินเรื่องอย่างไรและมีลักษณะเฉพาะตัวและแตกต่างไปจากวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ อย่างไม่มากก็น้อย นอกจากนั้นผลการศึกษายังมีความสอดคล้องกับความคิดของ วลาดีมีร์ พรอพพ์ (1979) ที่กล่าวว่านิทานแต่ละประเภทนั้นมีโครงสร้างหลักอันเดียวกัน

2. อภิปรายผลการวิเคราะห์คุณค่าที่ปรากฏในปัญญาสหาคณบับล้านนา

ผลการการวิเคราะห์คุณค่าของเรื่องซึ่งหมายถึงการวิเคราะห์แนวคิดที่ปรากฏในเนื้อหาของนิทานในปัญญาสหาคณบับล้านนาทั้ง 56 เรื่อง โดยผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการศึกษาไว้เป็น 3 เรื่อง คือ 1. แนวคิดดั้งเดิม 2. แนวคิดทางพุทธศาสนา 3. แนวคิดในการผสมผสานแนวคิดดั้งเดิมและแนวคิดทางพุทธศาสนา โดยในขั้นของการวิเคราะห์นั้นผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการวิเคราะห์ไว้ 2 ส่วนคือ ลักษณะของแนวคิดที่ปรากฏซึ่งเป็นการศึกษาถึงแนวคิดที่ปรากฏในเนื้อหาและโครงสร้างของปัญญาสหาคณบับล้านนา และการวิเคราะห์ในการเชิงวัฒนธรรมโดยอาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการนำผลการวิเคราะห์โครงสร้างของนิทานมาศึกษาร่วมด้วยซึ่งก็ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

ผลการวิเคราะห์แนวคิดดั้งเดิม พบว่าลักษณะของแนวคิดดั้งเดิมที่ปรากฏอยู่ในปัญหาสหาคณบับล้านนานั้นสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1. แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องภูติผีปีศาจและอมนุษย์ต่าง ๆ ซึ่งก็ได้แก่ ยักษ์ อสูร ฝิโปริสาท ฝิเลื่อยักษ์ และฝิเสื่อน้ำ 2. แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องไสยศาสตร์อาวูริเศษและสิ่งที่เป็นทิพย์ต่าง ๆ สังเกตได้จาก การกล่าวถึงการใช้เวทมนตร์คาถาอาคมและอาวูริเศษของพระโพธิสัตว์และตัวละครอื่น ๆ และ 3. แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติ สังเกตได้จากการกล่าวถึงเรื่องอาเพศต่างๆ ที่ทำให้บ้านเมืองเกิดภัยพิบัติ อาทิ ฝนแล้ง น้ำท่วม หรือโรคระบาด เป็นต้น ส่วนการวิเคราะห์เรื่องความเชื่อและทัศนคติต่อแนวคิดดั้งเดิม : ภาพสะท้อนจากอนุภาคและพฤติกรรมที่ปรากฏในโครงสร้างของนิทานหรือปัญหาสหาคณบับล้านนานั้น พบว่าเรื่องราวและพฤติกรรมของตัวละครที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดดั้งเดิมที่เป็นไปทั้งในทางบวก (+) และทางลบ (-) ในโครงสร้างของนิทานนั้น มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของชาวล้านนาที่มีต่อแนวคิดดั้งเดิมเช่นกัน ทั้งนี้เพราะชาวล้านนาก็มีความเชื่อว่าสิ่งที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดดั้งเดิมนั้นสามารถบันดาลทั้งคุณและโทษให้กับตนเองได้

ส่วนผลการวิเคราะห์แนวคิดทางพุทธศาสนา พบว่าลักษณะของแนวคิดทางพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาของปัญหาสหาคณบับล้านนานั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ แนวคิดทางพุทธศาสนาที่จัดอยู่ในระดับสัจธรรมและศีลธรรม แนวคิดธรรมะในระดับสัจธรรม ได้แก่ แนวคิดเรื่องวัฏสงสาร การเวียนว่ายตายเกิด แนวคิดเรื่องกฎแห่งกรรมการทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว และแนวคิดเรื่องบุญเพสันนิวาส ส่วนแนวคิดทางพุทธศาสนาในระดับสัจธรรม ได้แก่ แนวคิดเรื่องการทำบุญทานบารมีและแนวคิดเรื่องความกตัญญู

ทั้งนี้นอกจากจะวิเคราะห์ถึงแนวคิดทางพุทธศาสนาแล้ว ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ถึงพฤติกรรมกรรมการบำเพ็ญทาน (ท) และพฤติกรรมการได้ไปเกิดบนสวรรค์ (Z) โดยการวิเคราะห์พฤติกรรมทั้ง 2 นี้ผู้วิจัยได้อาศัยพิจารณาจากข้อมูล 2 แหล่ง คือ โครงสร้างของนิทานและสังคมตลอดจนถึงวัฒนธรรมโดยรอบ ซึ่งจากการศึกษาอย่างละเอียด พบว่าพฤติกรรมกรรมการบำเพ็ญทานบารมีของพระโพธิสัตว์ (ท) ที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างของนิทานนั้นได้แสดงให้เห็นว่าปัญหาสหาคณบับล้านนามีจุดประสงค์สำคัญ คือ ต้องการที่จะเผยแพร่แนวคิดเรื่องกรรมการบำเพ็ญทานให้แก่พุทธศาสนิกชนชาวล้านนา โดยมีจุดเน้นที่อามิสทานหรือการให้และจุนเจือกันด้วยวัตถุสิ่งของเป็น ซึ่งก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากความต้องการทางสังคมเป็นสำคัญ ส่วนพฤติกรรมการได้ไปเกิดบนสวรรค์ของพระโพธิสัตว์ในตอนท้ายเรื่องนั้น ก็แสดงให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องอานิสงส์อันเป็นแนวคิดหนึ่งในพุทธศาสนา ทั้งนี้การปรากฏซ้ำ ๆ กันนั้นยังเป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของแนวคิดเรื่องอานิสงส์ที่ว่า เป็นกุศโลบายหนึ่งที่ช่วยชักจูงใจให้พุทธศาสนิกชนชาวล้านนามีความเชื่อมั่นใน

การบำเพ็ญความดีซึ่งถือเป็นความสำคัญ และความผูกพันระหว่างแนวคิดเรื่องอานิสงส์กับวิถีชีวิตของชาวล้านนา

หัวข้อสุดท้ายผลการวิเคราะห์แนวคิดในการผสมผสานแนวคิดดั้งเดิมกับแนวคิดทางพุทธศาสนา ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ทฤษฎีโครงสร้างตำนานของ โคลเลวี – สเตราส์ นักคติชนวิทยาชาวเบลเยียมมาทำการศึกษารากฐานของการศึกษาดังนี้ จากการศึกษาพบว่าการผสมผสานแนวคิดดั้งเดิมกับแนวคิดทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในปัญญาสาขากลับล้านนานั้น ได้ถูกถ่ายทอดผ่านทางตัวละครที่มีลักษณะเป็นคู่ตรงข้ามและพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นตัวเชื่อมเห็นได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ของตัวละครทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งก็ได้แก่ พระโพธิสัตว์ซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์หรือ ตัวแทนของแนวคิดทางพุทธศาสนา และ ผี หรือยักษ์ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของแนวคิดดั้งเดิม โดยตัวละครทั้ง 2 นี้ตามทฤษฎีของ โคลเลวี – สเตราส์ และถือว่ามีลักษณะเป็นคู่ตรงข้ามซึ่งใน โครงสร้างของนิทานโดยเฉพาะโครงสร้างของนิทานธรรมชาติที่มีเนื้อหาคล้ายกับนิทานพื้นบ้านและนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าตัวละครทั้ง 2 ฝ่ายนี้ ต่างก็มีปฏิสัมพันธ์ทั้งในทางบวก(+) และทางลบ (-) ซึ่งก็หมายถึงตัวเชื่อมที่ทำให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างแนวคิดทั้ง 2 ฝ่าย นั่นเอง

อนึ่ง จากผลการศึกษาในแง่ของวัฒนธรรมที่ผู้วิจัยได้อาศัยพฤติกรรมตลอดจนอนุภาคต่าง ๆ ที่ปรากฏในโครงสร้างของปัญญาสาขากลับล้านนามาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์นั้นได้แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์โครงสร้างนิทานตามทฤษฎีโครงสร้างนิทานของวลาดิเมียร์ พรอฟฟ์ นั้นนอกจากจะแสดงให้เห็นและทำให้ทราบถึงโครงสร้างตลอดจนลักษณะเฉพาะของนิทานที่นำมาศึกษาแล้ว ผลการศึกษาที่ได้ยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงระบบคิดและวัฒนธรรมของชุมชนที่ปัญญาสาขากลับล้านนาแพร่กระจายและได้รับความนิยมอยู่ด้วย โดยระบบคิดเหล่านี้ได้ถูกถ่ายทอดผ่านทางอนุภาคและพฤติกรรมที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างของนิทานนั่นเอง อาทิ ความเชื่อที่ว่าแนวคิดดั้งเดิมนั้นสามารถบันดาลทั้งคุณและโทษ หรือความนิยมที่จะปลูกฝังให้พุทธศาสนิกชนรู้จักและตั้งมั่นในการบำเพ็ญทาน หรือแม้กระทั่งการบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในการผสมผสานระหว่างแนวคิดดั้งเดิมกับแนวคิดทางพุทธศาสนา ซึ่งจากผลการศึกษาและข้อสรุปของผู้วิจัยในเรื่องนี้พบที่มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของนักวิชาการหลายท่าน อาทิ อลัน ดันคิส (1965) ที่ได้นำทฤษฎีโครงสร้างนิทานของพรอฟฟ์ มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์โครงสร้างนิทานอินเดียแดง โดยดันคิสพบว่าในโครงสร้างของนิทานอินเดียแดงนั้นปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับจำนวน 4 ในนิทานหลายเรื่องซึ่งดันคิสได้ให้ข้อสรุปไว้ว่าความเชื่อเรื่อง 4 คูเหมือนจะมีอิทธิพลต่อความเชื่อบางประการของชนเผ่าอินเดียแดง นอกจากนั้น ศิราพร ณ ถลาง (2548 : 213 – 214) ยังได้ถึงสรุปถึงสาเหตุของที่มาพฤติกรรมทดสอบความสามารถ

(M-N) หรือการต่อสู้ขัดแย้ง (H-I) ระหว่างพ่อตากับลูกเขยระหว่างการลักลอบเข้าหานาง (Wk) ในโครงสร้างของนิทานพื้นบ้านและนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ ของไทยไว้ว่า ตามกฎเกณฑ์ในระบบครอบครัวไทยที่นิยมให้ลูกเขยแต่งงานแล้วไปอยู่บ้านพ่อตาซึ่งเป็นบริบทที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างลูกเขยกับพ่อตาได้โดยปริยาย ในประเด็นเดียวกันศิราพรยังได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมการอธิบายระหว่าง เมียน้อย – เมียหลวงในตอนต้นเรื่องไว้ว่าเป็นพฤติกรรมในโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์กับบริบทในครอบครัวไทย ทั้งนี้เพราะในอดีตค่านิยมของชายที่มีภรรยาหลายคนจะมีความขัดแย้งเกิดขึ้นเป็นธรรมดา

จากตัวอย่างงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นจึงสามารถกล่าวอย่างเป็นเหตุเป็นผลได้ว่าทฤษฎีเชิงโครงสร้างของวลาดิมีร์ พรอพพ์นั้นนอกจากจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาโครงสร้างของนิทานในแต่ละวัฒนธรรมได้แล้ว ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาแนวคิดหรือระบบคิดของผู้คนที่เป็เจ้าของและวัฒนธรรมที่นิทานเหล่านั้นแพร่กระจายและได้รับความนิยมอยู่ ซึ่งก็มีความสอดคล้องกับความคิดของผู้วิจัยที่สรุปถึงผลการวิเคราะห์คุณค่าหรือแนวคิดที่ปรากฏในปัญญสาชดกฉบับล้านนา ที่ว่าผลการวิเคราะห์โครงสร้างนิทานตามทฤษฎีโครงสร้างนิทานของวลาดิมีร์ พรอพพ์นั้นนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างตลอดจนลักษณะเฉพาะนิทานในแต่ละวัฒนธรรมแล้ว ผลการศึกษาที่ได้ยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงระบบคิดและวัฒนธรรมของชุมชนที่ปัญญสาชดกฉบับล้านนาแพร่กระจายและได้รับความนิยมอยู่ด้วย

3. อภิปรายผลการจัดแนวการเรียนการสอนนิทานชาดก

ในการจัดแนวการเรียนการสอนนิทานชาดกผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการสอนแบบเนรมิตรวิทยา (Constructivism) รูปแบบการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Training Model) และกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือประสานใจ (Cooperative Learning) มาบูรณาการเข้าด้วยกัน ซึ่งผู้วิจัยได้อาศัยกระบวนการสอนแบบเนรมิตรวิทยา (Constructivism) เป็นแนวคิดพื้นฐาน โดยแบ่งเป็น 3 เรื่องตามลำดับคือ เรื่องที่ 1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิทานชาดกซึ่งเป็นการปูพื้นฐานให้นักเรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนิทานชาดก ใช้เวลาจัดการเรียนการสอน 150 นาที เรื่องที่ 2. การศึกษาโครงสร้างนิทานชาดก ใช้เวลาจัดการเรียนการสอน 150 นาที เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากเรื่องแรก เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนศึกษาโครงสร้างของนิทานชาดกจากตัวอย่างที่กำหนดให้ มีจุดประสงค์หลักเพื่อให้ผู้เรียนรู้นิทานชาดกนั้นมีส่วนประกอบที่สำคัญอะไรบ้าง เรื่องที่ 3. การฝึกหัดแต่งนิทานจากการกำหนดโครงสร้าง ใช้เวลาจัดการเรียนการสอน 100 นาที เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ที่ได้

ศึกษามาใช้ให้เกิดประโยชน์จริง ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าขององค์ความรู้ที่ได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรมีการนำทฤษฎีเชิงโครงสร้างของพรอพฟ์ไปศึกษาถึงโครงสร้างของนิทานในแต่ละประเภท เพื่อให้ทราบว่านิทานแต่ละประเภทนั้นมีโครงสร้างหลักที่แตกต่างกันอย่างไร

1.2 ควรมีการนำทฤษฎีเชิงโครงสร้างของพรอพฟ์ไปศึกษาถึงโครงสร้างของวรรณกรรมอื่นบ้าง อาทิ ดำนานสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้ทราบว่าดำนานเหล่านั้นมีโครงสร้างอย่างไร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับครูภาษาไทย

2.1 ควรมีการนำแนวการจัดการเรียนการสอนนิทานชาดกไปใช้ทดลองหรือสอนจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบว่านิทานชาดกนั้นมีโครงสร้างหลักและแตกต่างจากนิทานประเภทอื่นอย่างไร

2.2 ควรมีการนำความรู้เรื่องโครงสร้างของนิทาน ประยุกต์จัดทำแนวการเรียนการสอนเรื่องโครงสร้างของนิทานต่าง ๆ นอกเหนือจากนิทานชาดก เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นถึงลักษณะของโครงสร้างนิทานประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความตระหนัก ความเข้าใจ และเห็นถึงคุณค่าของนิทานมากยิ่งขึ้น